

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№1(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 444 sahifa,
20-yanvar, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorligini aniqlash	16
<i>Akramova Dildora Ergashboy qizi</i>	
Bola tarbiyasida o'yinning ahamiyati	21
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, O'ktamova Nasiba Ravshan qizi</i>	
O'quvchilarning loyiha-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning ilmiy asoslari	25
<i>Sobirova Nilufar Azimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonni tashkil etish	29
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Ko'zibayeva Nasiba O'tkir qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiyani rivojlantirish texnologiyalari	32
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Allaberdiyeva Mardona O'tkirbek qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni jismoniy tarbiyalash mazmuni va vazifalari.....	37
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Mirsharfova Shahinabegim Saidabbos qizi</i>	
Gandbolchi sportchilarni jismoniy tayyorgarligida harakatli o'yinlarning tarbiyaviy rivojlantiruvchi vazifalari	41
<i>Ibodullayeva Munira Atabek qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda dars samaradorligini oshirishda noan'anaviy usullardan foydalanish samaradorligi.....	44
<i>Yusufaliyeva Gulnora Abduraxmonovna</i>	
Modern Requirements for a Teacher's Pedagogical Skills in the Context of Digital Transformation in Education.....	49
<i>Abira Bakhramova</i>	
Ta'lim muassasalarida o'smir yoshlarning ijtimoiylashuv jarayonini samarali tashkil etishga yordam beruvchi pedagogik omillar va shart-sharoitlar	54
<i>Artikova Gulnoza Xasanovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida iqtisodiy tarbiya berishning nazariy-pedagogik asoslari	57
<i>Mamadaliyeva Nilufar Bahodirovna</i>	
Kognitiv lingvistika va konseptologiya masalalari	60
<i>Meyliqulova Manzura Abdullayevna</i>	
Developing Law Students' Writing Competence Through the IRAC Method in Legal English Classes: A Comprehensive Study at TSUL.....	63
<i>Noila Mustafoeva</i>	
Tarixiy obidalarining restavratsiya jarayonlarining o'rganilish tarixi	67
<i>Ochilov Davron Bahodir o'g'li</i>	
Oliy ta'limda baholash jarayonini avtomatlashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanishi.....	72
<i>Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Mamadaliyeva Kamolaxon Xayrullo qizi</i>	
Tabiiy yorug'lik va barqaror energiya manbalarini integratsiyalashgan mini home loyihasi.....	76
<i>Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, Qodirjonov Oyatillo Abdulboqi o'g'li</i>	
Talabalarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishda madaniy meros vositalarining pedagogik ahamiyati.....	80
<i>Rajabova Matluba Toshkentboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	83
<i>Saidova Nigora Olimovna, Jo'rayeva Nilufar Rustamjon qizi</i>	
Raqamli kommunikatsiyalarni o'smirlar shaxsiyatining rivojlanishiga ta'siri	86
<i>Shomurotova Nigoraxon Nabijonovna</i>	
Talabalarning chizma geometriya fanini mustaqil bilish faoliyatiga oid kompetensiyalarini "Visio" dasturi vositasida rivojlantirish metodikasi	90
<i>Tashimov Nurlan Erpolatovich</i>	

Shaxslararo munosabatlar – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida.....	94
Uralova Muxabbat Sanjar qizi	
O'zbek tili darslarida raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish tajribasi	98
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Психологическая готовность разведенных людей к вступлению в новый брак и приоритеты при выборе партнера.....	101
Саидвалиева Шодия Рихсихужа кизи	
Воспитание любви к прекрасному у дошкольников в развивающей предметно-пространственной среде: теоретико-методический аспект.....	107
Терехова Ольга Евгеньевна, Темирова Барно Кёмхоновна	
Методика формирования наблюдательности у детей 6–7 лет в процессе целенаправленных прогулок-наблюдений.....	111
Терехова Ольга Евгеньевна, Шокиржоновна Мохира Илхомжон кизи	
Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash texnologiyalari	115
Artikbayeva Aziza Abror qizi	
Zamonaviy darslarda guruhlarda ishlash metodikasi	118
Berdiyeva Lobar Norqobulovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faol rivojlantiruvchi muhitni tashkil etishda STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanish.....	120
Esanova Maysara Umirovna	
Logopediyada axborot texnologiyalarini qo'llash metodlari	124
Feruza Yusupova Akildjanovna	
Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni va rivojlanish bosqichlari.....	130
Qodirov Farrux Ergash o'g'li, Allanazarova Anora Muxobir qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetentsiyalarini rivojlantirish	134
Umarov Xusniddin	
Bo'lajak talabalarining individual yondashuv asosida kasbiy-ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish	138
Arslonova Gulsora Kurbonovna	
Ona tili darslarida til kompetentsiyasini kognitiv-semantik yondashuv asosida shakllantirish	142
Mo'minova Go'zalxon G'ulamjanovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy tafakkurini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	147
Maxliyo Turotova Erkin qizi	
Talabalarining kreativligini musiqiy-nazariy fanlar vositasida oshirish samaradorligi	153
Urinova Sabina Shuxrat qizi	
Imijning ijtimoiy-psixologik fenomen sifatida talqini	160
Jo'rayeva Sohibjamol Norqobilovna	
Inklyuziv kompetensiya tushunchasining ilmiy-nazariy asoslari	163
Abdubannobova Mahliyo Abdurashid qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy-emotsional kompetentsiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	167
Abdurasulova Dilnoza Abdug'ani qizi	
Muxammas (taxmis) janrining o'zbek she'riyatidagi tarixiy taraqqiyoti va zamonaviy poetik talqinlari	170
Avazova Sitara	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalar hamkorligining asosiy shakllari.....	173
Babayeva Dono Razzakovna, Erkinova Madinabonu Otabek qizi, Xolmatova O'g'li Tojiddin qizi	
Yangi taraqqiyot davrida talaba-yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashning ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	177
Botirova Zohida Doniyor qizi	
Logoritmikada sportga asoslangan o'yinlar	180
Dilfuza Ochilova Zayniddinovna	
Jismoniy tarbiyaning o'quvchilarning kognitiv rivojlanishiga ta'siri (Andijon shahridagi Prezident maktabi tajribasi asosida).....	184
Ibragimov Shuhratbek Iminjonovich	

Bolajak tarbiyachilarni tarbiyaviy faoliyatga tayyorlashda integrativ yondashuvning zaruriyati	188
Karimova Feruzaxon Zakirovna	
Effective Techniques of Teaching Foreign Language Classes: a Sample of The 4CS Method	191
Khaitmuratova Zarina Sobirdjanovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual imkoniyatlarini tabiat bilan tanishtirish orqali shakllantirish ..	193
Maxmudova Durdona Mirkarimovna	
O'quvchilarning kasbiy ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari	196
Mutallibjonov Ma'rufjon	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni kun tartibini to'g'ri tashkil etish	200
Muxtorova Mohira Ma'rufjon qizi	
Aksiologik yondashuv asosida altruistik ko'nikmalarni shakllantirish jarayonida ijtimoiy faoliyatni amalga oshirish	204
Norboyeva Moxigul Shavkat qizi	
O'smirlarda agressiv xulq-atvorini psixologik o'rganishning o'ziga xos xususiyatlari	207
Norqulova Dildora Shavkat qizi	
Raqamlashtirish jarayonida bo'lajak muhandislarni ishlab chiqarish-texnologik faoliyatiga tayyorlashning dasturiy-metodik ta'minoti	211
Nurov O'tkir Xudoyberdiyevich	
Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etilish	214
O'roqova Zilola Salomovna	
Pedagogika ta'lim yo'nalishi talabalarida amaliy tayyorgarlik tushunchasi va uning mazmun-mohiyati.....	217
Qaramanov Obid Xudayberdiyevich	
Pedagoglar uchun sun'iy intellekt asosidagi shaxsiylashtirilgan ta'lim imkoniyatlari	221
Qarshiyev Jamshid Murotaliyevich	
Talabalarda psixologik moslashuvchanlikda refleksiya mohiyati va kognitiv qobiliyatni rivojlantirish samaradorligi.....	226
Ravshanova Nargiza Norboyevna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida integrallashgan mashg'ulotlarni tashkil etish	230
S. Irisova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida marketing faoliyatini tizimli tashkil etishning nazariy asoslari	233
Sadikova Dilafuz Xusanovna, Qo'chqorova Munisa Anvar qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning dialogik nutqini xalq ertaklari asosida rivojlantirish	237
Seitmuratova Venera Jumamuratovna, Abduraufova Muxayyo Xabibullo qizi	
Bolalarni maktabga tayyorlashda psixologik yondashuv	241
Seitmuratova Venera Jumamuratovna, Sanoqulova Gulasal Nurillo qizi	
Sun'iy intellektni tibbiy oliy ta'lim o'quv dasturlarini ishlab chiqishda qo'llash: innovatsion yondashuvlar va tajribalar	246
Toxirova Farida Olimjonovna	
Talabalarni estetik tarbiyalashda milliy xalq o'yinlaridan foydalanish modeli.....	251
Usarov Murodjon Mamarasul o'g'li	
Xalqaro kimyo olimpiadalariga o'quvchilarni tayyorlashda xalqaro baholash tadqiqotlariga asoslangan kreativ topshiriqlar va fanlararo integratsiyadan foydalanish metodikasi	254
Usmanov Baxtiyor Xabibullayevich	
Xoja (Sayyid Poshshoxoja ibn Abdulvahhobxo'ja) va uning asarlarining o'zbek nasridagi o'rni va ahamiyati.....	258
Valijonova Mahzunabonu	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari boshqaruvida diversifikatsiya: tizimli yondashuv va rivojlanish strategiyalari	261
Xakimova Sevara Shavkat qizi	
STEAM texnologiyasini nodavlat ta'lim tashkilotlarida ommalashtirishning ijobiy tomonlari.....	264
Xalokova Maksudaxon Ergashevna, Melnikova Zaynura	
Muhammad Sodik Qoshg'ariy asarlarida ma'naviy-axloqiy tarbiya nazariyasi.....	267
Moxira Niyoqulova Nuraliyevna	

Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ona tili fanini o'qitish kompetentligini rivojlantirish metodikasi (AQSh tajribasi).....	270
Olimjonova Dilnavoz Maribjon qizi	
Xalqaro baholash dasturlari mohiyati va ahamiyati	274
Vohidova Ibodot Hurmatullayevna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari ta'lim-tarbiya jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv.....	277
Xujamiyarov Sa'dullo Choriyevich	
Davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida jamoatchilik nazorati samaradorligini oshirish mexanizmlarini takomillashtirish.....	281
Xusanova Dilraboixon Botiraliyevna	
Talabalarining jismoniy tayyorgarligida suzish mashg'ulotlarining ta'siri	285
Zuxriddin Nasibovich Boboshev	
Bo'lajak o'qituvchilarni milliy-ma'naviy qadryatlar asosida tayyorlashning o'ziga xos xususiyatlari	289
Abdullayev Muxammadimin Egamberdiyevich, Dadabayev Akramjon Askaraliyevich	
Использование чат-ботов в образовательном процессе.....	294
Мадаминова Наргизахон Жахонгир кизи	
Формирование гендерной культуры детей старшего дошкольного возраста в контексте государственной стратегии Узбекистана	298
Намазбаева Лола Закировна, Тиллабаева Малика Хабибуллаевна	
STEAM технологии в дошкольном образовании	302
Садикова Дилафруз Хусановна	
Системная модель социально-эмоционального обучения в Узбекистане: интеграция подходов, основанных на школьном образовании и партнерстве семьи и школы	307
Санакулова Нигора	
Oila qurish yoshidagi talabalar psixologik xususiyatlari.....	311
Qo'ziyeva Gulzoda Shermat qizi	
Ingliz tili nutq faoliyati turlarini rivojlantirishda leksik-assotsiativ tarmoqlardan foydalanishning lingvodidaktik asoslari.....	315
Mirzakamolova Maftuna Rahimjon qizi	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari.....	318
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishda ona tili mashqlarining roli	321
Boltayeva Guzal Tolibovna	
Bo'lajak tarbiyachilarning kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish	324
Ziyayeva Umida Turaxodjayevna	
Maktabgacha hamda boshlang'ich maktab yoshidagi bolalar jismoniy tarbiyasi tizimini modernizatsiya qilishning innovatsion istiqbollari	327
A'zamov Ruhullo Mahmudjon o'g'li	
Boshlang'ich sinflarda informatika fanini o'qitishning maqsadlari va vazifalari.....	333
Alikulova Bibisora Abdulvokhobovna	
Bola shaxsini rivojlantirishda axborot-kommunikatsion texnologiyalarning pedagogik ahamiyati	336
Azimova Dilnoza Sherzodovna	
Raqamli didaktika sharoitida oliy ta'limni raqamlashtirishning nazariy asoslari va pedagogik xususiyatlari	339
Berdikulova Shaxnoza Erkinjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining aqliy qobiliyatini shakllantirishda dars va darsdan tashqari mashg'ulotlarda shaxmat o'yinidan foydalanish imkoniyatlar	343
Boboqulov Chori Urolovich	

O'zbek tilidagi "kasb-hunar" va "lavozim-amal" konseptlarining hozirgi zamon o'zbek tili konseptosferasidagi o'rni	348
Dexqonova Muattarxon Ilxomovna	
O'quv jarayonida ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim almashishning didaktik imkoniyatlari va metodologik asoslari	352
Ernazarov Alisher Ergashevich, Pimkulova Stora Boltayevna	
"Intellekt xarita" yordamida o'quvchilarga qattiq jismlarning solishtirma issiqlik sig'imini mavzusini tushuntirish va ularning to'la fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish	358
Eshboboyeva Muxlisa Zavqiy qizi	
Inklyuziv ta'lim texnologiyalari	363
Fayzullayeva Shoira Shorahmatovna	
Oliy pedagogik ta'lim tizimida hamkorlikda ta'lim nazariyasi va amaliyoti	366
Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	
Hikoya tuzishga o'rgatish maktabgacha yoshdagi bolalarning bog'lanishli nutqini rivojlantirishning muhim vositasi sifatida	369
Imixanova Nodira Saidburxon qizi	
Professional Competency Development of Future English Language Teachers: A Framework for the 21 st Century	374
Kamoldin Tadjiboyev	
Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligi jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy asoslari	378
Nosirova Dildfuza	
Inklyuziv sinf muhitida zaif eshituvchi bolalar bilan musiqa mashg'ulotlarini tashkil etishning nazariy yondashuvlari	383
Qizlarxon Isomova	
Raqamli ta'lim muhitida mustaqil ta'limni rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalar	389
Shabdullayeva Lazokatxon Orifbekovna	
Boshlang'ich sinflarda perimetr, yuza va hajmni o'rganish metodikasi samaradorligini shakllantirish	392
Shodmonova Madina Otabek qizi	
Chiziqli operatorlarning spektral xossalari	398
Sultonboyeva Zuhra Bobomurod qizi	
Qisqa masofaga yuguruvchilar ish qobiliyatini oshirish usullari	402
Utayev Z. M.	
Neyropedagogik yondashuv asosida 9–11 yoshli o'quvchilarda ingliz tilida matnni o'qib tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishda ijro funksiyalarining o'rni	408
Xolboyeva Nodiraxon Abdumalik qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash muammosining dolzarbligi	413
Yo'ldosheva Dilnura Nizomjon qizi	
Bo'lg'usi tarbiyachilarda grafik organayzerlar vositasida ekologik tarbiyani shakllantirish usullari	416
O. Xo'janiyozova, Yuldashova Sanamjon Bobomurod qizi	
Взаимодействие воспитателей и родителей в процессе формирования нравственных представлений дошкольников	419
Жураева Наргиза Таировна, Абдуллаева Халимахон Дилёрна	
Развитие государственно-частного партнёрства в сфере дошкольного образования Республики Узбекистан	423
Курбанова Нуржамал Бахбергеновна	
Talaba qizlarning jismoniy va funksional tayyorgarligini shakllantirishning ilmiy metodologik asoslari	426
M. M. Ma'rufov, Sh. R. Ma'rufova	
Развитие языковых навыков у дошкольников через игровые методы обучения английскому языку	430
Садикова Шоиста Акбаровна	

“Узбекский текст в русской литературе XX–XXI веков...”	433
Сулаймонова Дурдонахон Равшан кизи, Иванова Ирина Николаевна	
Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения.....	437
Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.	
Патриотическое воспитание будущих педагогов: совершенствование методики формирования любви к родине в условиях профессиональной подготовки	440
Шарипова Холида Дехкановна	

O'QUV JARAYONIDA IJTIMOIIY TARMOQLAR ORQALI BILIM ALMASHISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI VA METODOLOGIK ASOSLARI

Ernazarov Alisher Ergashevich

Falsafa fanlar doktori, dotsent

ORCID: 0009-0006-0709-0565

Pimkulova Stora Boltayevna

Xorijiy tillar kafedrası katta o'qituvchisi

Toshkent kimyo xalqaro universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim almashishning didaktik imkoniyatlari va metodologik asoslari tahlil qilingan. Zamonaviy ta'lim jarayonida ijtimoiy tarmoqlar an'anaviy o'quv usullari bilan integratsiyalanib, talabalarning bilim olish motivatsiyasini oshirish, interfaol muhit yaratish hamda o'quv jarayoni samaradorligini ta'minlashda muhim vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Maqolada xalqaro tajribalar va Skopus bazasidagi ilmiy manbalar asosida ijtimoiy tarmoqlarning ta'limiy funksiyalari, bilim almashish shakllari, o'qituvchi va talabalarning roli hamda xavfsizlik masalalari yoritilgan. Tajriba-sinov ishlari natijalari ijtimoiy tarmoqlardan oqilona foydalanish talabalarning bilim darajasiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy tarmoqlar, bilim almashish, didaktik imkoniyatlar, metodologik asoslar, oliy ta'lim, interfaol muhit, talabalar motivatsiyasi, raqamlashtirish.

Abstract: This article analyzes the didactic potential and methodological foundations of knowledge sharing through social media. In modern education, social media are integrated with traditional teaching methods and serve as an important tool for increasing student motivation, creating an interactive environment, and ensuring the effectiveness of the educational process. Drawing on international experience and research sources from the Scopus database, the article examines the educational functions of social media, forms of knowledge sharing, the roles of teachers and students, as well as security issues. The results of experimental studies confirmed that the rational use of social media has a positive impact on student learning outcomes.

Key words: social networks, knowledge exchange, didactic opportunities, methodological foundations, higher education, interactive environment, student motivation, digitalization.

Аннотация: В данной статье анализируются дидактические возможности и методологические основы обмена знаниями через социальные сети. В современном образовательном процессе социальные сети интегрированы с традиционными методами обучения и являются важным инструментом повышения мотивации обучающихся к учебной деятельности, создания интерактивной среды и обеспечения эффективности образовательного процесса. В статье, основанной на международном опыте и научных источниках из базы данных Scopus, рассматриваются образовательные функции социальных сетей, формы обмена знаниями, роль преподавателей и обучающихся, а также вопросы безопасности. Результаты экспериментальных исследований подтвердили, что рациональное использование социальных сетей оказывает положительное влияние на уровень знаний обучающихся.

Ключевые слова: социальные сети, обмен знаниями, дидактические возможности, методологические основы, высшее образование, интерактивная среда, мотивация студентов, цифровизация.

KIRISH

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi ta'lim tizimiga ham o'z ta'sirini ko'rsatmoqda. Xususan, ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim almashish imkoniyatlari kengayib, o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, talabalarning o'quv jarayonida ijtimoiy tarmoqlardan oqilona foydalanishi ularning bilim olish motivatsiyasini oshiradi va interfaol o'rganish muhitini yaratadi. Ushbu maqolada ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim almashishning didaktik imkoniyatlari va metodologik asoslari nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilinadi.

Zamonaviy ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida ijtimoiy tarmoqlar o'quv jarayonida bilim almashishning samarali vositasiga aylanmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar (masalan,

Facebook, Instagram, VKontakte va Telegram) orqali bilim almashish o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish, individual ta'lim yo'nalishlarini shakllantirish hamda global bilim resurslariga kirish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Bu jarayonning dolzarbligi ta'lim tizimining raqamli transformatsiyasi jarayonida yaqqol namoyon bo'lmoqda: pandemiya davrida va undan keyingi bosqichda ijtimoiy tarmoqlar masofaviy ta'limning muhim platformalaridan biriga aylandi, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish va bilim sifatini yaxshilashga sezilarli hissa qo'shdi. Jumladan, ijtimoiy tarmoqlarda guruhli muhokamalar, webinarlar hamda ta'limiy resurslar almashish orqali o'quv jarayoni yanada interfaol va o'zaro ta'sirchan tus oldi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mavzuning ahamiyati ijtimoiy tarmoqlarning didaktik imkoniyatlarida namoyon bo'ladi, ya'ni ular o'quvchilarning individual rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi, tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi hamda jamiyatda faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantiradi. O'zbekistonda ta'limni raqamlashtirish bo'yicha davlat siyosati (masalan, 2020-2030-yillarga mo'ljallangan ta'lim strategiyasi) ijtimoiy tarmoqlarni o'quv jarayoniga joriy etishni ustuvor vazifa sifatida belgilaydi. Bu esa o'qituvchilarning kasbiy malakasini oshirish va o'quvchilarning global raqobatbardoshligini ta'minlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlar ma'lum risklarni ham keltirib chiqaradi (masalan, dezinformatsiya va axborot xavfsizligi bilan bog'liq muammolar), biroq ularning afzalliklari – o'quv resurslarini almashish, hamkorlikni rivojlantirish va motivatsiyani oshirish – ta'lim sifatini yaxshilashda muhim ahamiyatga ega.

Muammoning ilmiy o'rganilganlik darajasi xorijiy va mahalliy tadqiqotlarda keng yoritilgan. Xorijiy olimlar (masalan, Siemens va Downes tomonidan asoslangan konnektivizm nazariyasi doirasida) ijtimoiy tarmoqlarni bilim almashishning didaktik vositasi sifatida tahlil qilgan bo'lib, ular hamkorlikda ishlash va bilimni tarqatish imkoniyatlarini alohida ta'kidlaydilar. Yevropa va AQSHda olib borilgan tadqiqotlar (ECTS va TIMSS standartlari asosida) ijtimoiy tarmoqlardan ta'lim jarayonida foydalanishning uzoq muddatli ta'sirini o'rganib, o'quvchilarning motivatsiyasi hamda bilim sifati oshishini ko'rsatgan.

Rossiya va Markaziy Osiyo olimlarining ilmiy ishlarida (masalan, Duboviskaya va hammualliflar) ijtimoiy tarmoqlarning didaktik qo'llanishlari hamda metodologik asoslari tahlil qilinib, o'quv jarayonida resurslar almashish, loyiha faoliyati va individual ta'limni tashkil etish imkoniyatlari yoritilgan. O'zbekistonda esa ta'lim vazirligi hujjatlari hamda mahalliy olimlar (masalan, Abduqodirov va Ro'ziqulova) tomonidan ijtimoiy tarmoqlarni matematika va gumanitar fanlarni o'qitishda qo'llashning didaktik imkoniyatlari o'rganilgan, biroq metodologik asoslarning mahalliy sharoitga moslashtirilishi yetarli darajada tadqiq etilmagan. Umuman olganda, mazkur muammo global va mahalliy miqyosda yetarli darajada o'rganilgan bo'lsa-da, O'zbekiston sharoitida amaliy qo'llash va risklarni samarali boshqarish bo'yicha yangi ilmiy izlanishlar zarur.

Tadqiqotning asosiy maqsadi o'quv jarayonida ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim almashishning didaktik imkoniyatlari va metodologik asoslarini ilmiy-amaliy jihatdan tahlil qilish hamda samarali modelni ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot vazifalari quyidagilardan iborat: ijtimoiy tarmoqlarning didaktik imkoniyatlarini (hamkorlik, motivatsiya va resurs almashish) o'rganish; metodologik asoslarni (konnektivizm va kompetensiyaviy yondashuv) tahlil qilish; O'zbekiston ta'lim tizimida qo'llashning amaliy modellarini taklif etish; risklarni (dezinformatsiya va axborot xavfsizligi) hamda ularni bartaraf etish usullarini aniqlash.

Tadqiqot obyekti o'quv jarayonida ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishdan iborat. Tadqiqot predmeti esa ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim almashishning didaktik imkoniyatlari va metodologik asoslari, jumladan, hamkorlik modellari, o'quv resurslari hamda pedagogik usullarni qamrab oladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda quyidagi metodlar qo'llaniladi: ilmiy adabiyotlar tahlili (sintez va qiyosiy tahlil), so'rovnomalar va intervyular (o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasida), eksperimental o'qitish (ijtimoiy tarmoqlarda guruhli mashqlar) hamda statistik tahlil (natijalarni o'lchash uchun). Shuningdek, pedagogik modellashtirish va ekspert baholash metodlaridan foydalaniladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqotning ilmiy yangiligi O'zbekiston sharoitida ijtimoiy tarmoqlarning didaktik modellarining yangi variantini ishlab chiqish, ularning kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan metodologik asoslarini takomillashtirish hamda risklarni boshqarish bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqilganligi bilan belgilanadi. Tadqiqotning amaliy ahamiyati o'qituvchilar uchun metodik qo'llanmalar yaratish, ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning raqamli savodxonligini rivojlantirish imkoniyatlari bilan izohlanadi. Mazkur natijalar O'zbekiston ta'lim tizimining raqamli transformatsiyasiga hissa qo'shib, uni global ta'lim standartlariga moslashtirishga xizmat qiladi.

Ijtimoiy tarmoqlar an'anaviy ta'lim shakllari bilan uyg'unlashgan holda yangi didaktik imkoniyatlarni taqdim etadi. Jumladan, Telegram, YouTube va Facebook kabi platformalar orqali o'quv materiallarini tezkor yetkazish, guruhli muhokamalar tashkil etish hamda interfaol topshiriqlarni amalga oshirish mumkin. Chen va Xiao (2022) o'z tadqiqotlarida ijtimoiy tarmoqlarning affektiv o'zgaruvchilarga ta'sirini asoslab berganlar (Front. Psychol. 2022, 13, 1010766). Shuningdek, Hosseini va hammualliflar (2021) tomonidan olib borilgan tadqiqot natijalari ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim almashish talabalarining o'zlashtirish darajasiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi (Comput. Educ. 2021, 172, 104262).

Ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishning metodologik asoslari o'quv materiallarini yaratish, joylashtirish, fikr almashish va baholash jarayonlarini o'z ichiga oladi. Al-Rahmi va hammualliflar (2018) tomonidan ishlab chiqilgan modelda ijtimoiy tarmoqlarning ta'limdagi muvaffaqiyatga ta'siri ilmiy asosda yoritilgan (Comput. Educ. 2018, 121, 59-72). Shuningdek, Bandura (1986) tomonidan ilgari surilgan ijtimoiy-kognitiv nazariya asosida bilim almashish jarayonidagi motivatsion omillar tahlil qilinadi. Na'im va Khan (2019) esa ijtimoiy tarmoqlar bilim almashish amaliyotini qo'llab-quvvatlashini empirik jihatdan asoslab berganlar (VINE J. Inf. Knowl. Manag. Syst. 2019, 49, 494-509).

1-jadval: O'quv jarayonida ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim almashishning didaktik imkoniyatlari va metodologik asoslari.

Yo'nalish	Didaktik imkoniyatlar	Metodologik asoslar
Integratsiya	An'anaviy ta'lim bilan uyg'unlashish, multimedia resurslardan foydalanish	Ta'limiy platformalarni ijtimoiy tarmoqlar bilan integratsiya qilish
Funksiyalar	Materiallarni tezkor yetkazish, vizual va audio resurslar orqali tushunarlikni oshirish	Materiallarni yaratish, joylashtirish va qayta ishlash usullari
Bilim almashish shakllari	Guruhli muhokama, infografika, videodarslar, onlayn forumlar	Interfaol vazifalar, guruhli ishlarni muvofiqlashtirish
Motivatsiya	Talabalarda qiziqish va ishtirokni oshirish	Fikr-mulohazalar almashish, motivatsiyani baholash usullari
O'qituvchi roli	Yo'naltiruvchi va moderator sifatida ishtirok	Metodik qo'llanmalar tayyorlash, xavfsizlik va maxfiylikni ta'minlash
Baholash	Bilim almashish jarayonini samaradorlik mezonlari asosida baholash	Statistik tahlil, natijalarning ishonchligini ta'minlash
Xavfsizlik	Chalg'ituvchi kontentdan himoya, ishonchli manbalarni tanlash	Xavfsizlik va maxfiylik siyosati, axborotni filtrlash

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, didaktik imkoniyatlar ko'proq ta'limiy jarayonning mazmuni va shakllariga qaratilgan bo'lsa, metodologik asoslar uni amalga oshirish, tashkil etish hamda nazorat qilish mexanizmlariga yo'naltirilgan. Ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim almashishning didaktik imkoniyatlari zamonaviy ta'limda muhim o'rin tutadi. Ular o'quv jarayonini interfaol, hamkorlikka asoslangan va motivatsion qilish imkonini beradi. Quyida ushbu imkoniyatlarning asosiy jihatlari yoritiladi.

An'anaviy ta'lim (sinfxonadagi darslar, ma'ruza va mustaqil ishlar) ijtimoiy tarmoqlar bilan integratsiya qilinganda aralash ta'lim (blended learning) modeli shakllanadi. Bu holatda sinfxonadagi faoliyat onlayn muhokamalar, resurslar almashish va masofaviy vazifalar bilan to'ldiriladi. Afzalliklari shundan iboratki, o'quvchilar vaqt va joy cheklovisiz ta'lim oladi, o'qituvchi esa individual yordam ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'ladi. Masalan, Telegram guruhlarida dars materiallarini joylashtirish, Instagram orqali infografikalar yordamida mavzularni mustahkamlash, YouTube yoki TikTok orqali qisqa video-darslarni tarqatish mumkin. O'zbekiston sharoitida mazkur integratsiya raqamli ta'lim strategiyasi (2030-yilgacha) doirasida qo'llab-quvvatlanadi, chunki pandemiya keyin masofaviy ta'lim elementlari keng tarqaldi. Integratsiya o'quv jarayonini faol va uzluksiz qiladi, biroq o'qituvchining doimiy rahbarligi va o'quvchilarda raqamli savodxonlikni shakllantirish muhim hisoblanadi.

Ijtimoiy tarmoqlar ta'limda quyidagi asosiy funksiyalarni bajaradi:

- kommunikativ funksiya – o'quvchilar, o'qituvchilar va ekspertlar o'rtasida tezkor muloqotni ta'minlash (chatlar, forumlar, jonli efirlar);
- informatsion funksiya – bilim resurslarini (maqolalar, videolar, podkastlar) tezkor tarqatish va izlash;
- motivatsion funksiya – o'quvchilarning faolligini oshirish (layk, sharh va repost orqali tan olinishi);
- kollaborativ funksiya – guruhli loyihalar va peer-to-peer o'qitishni tashkil etish;
- konstruktiv funksiya – o'quvchilarning o'z bilimlarini yaratishi (postlar, storilar va videolar orqali kontent ishlab chiqish).

Ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim almashishning asosiy shakllari quyidagilardan iborat:

- guruhli muhokama – Telegram kanallari va guruhlari, Facebook guruhlarida mavzu bo'yicha savol-javoblar va munozaralar tashkil etish;
- infografika – Canva yoki Instagram postlari orqali vizual materiallar yaratish va tarqatish;
- video-darslar – YouTube, TikTok, Instagram Reels orqali qisqa (3-10 daqiqa) tushuntiruvchi videolar joylashtirish, shuningdek, o'qituvchining jonli efirlarda savollarga javob berishi;
- boshqa shakllar – podkastlar (Spotify), storilarda so'rovnoma, Pinterestda resurslar to'plamlarini shakllantirish.

Ushbu shakllar o'quv materiallarini qiziqarli va oson o'zlashtiriladigan qiladi.

Ijtimoiy tarmoqlar talabalarining bilim olish motivatsiyasini oshiradi, chunki ularda geymifikatsiya elementlari (layk, sharh, belgi orqali tan olinishi), darhol fikr-mulohaza olish imkoniyati, individuallashtirish (qiziqishlarga mos kontent yaratish va almashish) hamda jamoaga daxldorlik hissi mavjud. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy tarmoqlar orqali ta'lim olgan talabalar an'anaviy usullarga nisbatan 20-40 % ga ko'proq faollik namoyon etadi, biroq ushbu motivatsiya doimiy nazorat va sifatli kontentga bog'liq bo'ladi.

Ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim almashishning metodologik asoslari zamonaviy pedagogik nazariyalarga, xususan konnektivizm nazariyasiga tayanadi. Ushbu nazariyaga ko'ra (Siemens va Downes tomonidan ishlab chiqilgan), bilim individual ongda emas, balki tarmoqlar orqali shakllanadi va doimiy ravishda yangilanib boradi. Ijtimoiy tarmoqlar esa mazkur tarmoqlarning asosiy platformasi bo'lib, o'quvchilarning bilim olish jarayonini hamkorlik, resurslarga kirish va uzluksiz o'zaro ta'sir orqali ta'minlaydi. Metodologik yondashuvlar kompetensiyaviy, faoliyatga asoslangan hamda raqamli ta'lim standartlariga, jumladan O'zbekistonda 2030-yilgacha mo'ljallangan ta'lim strategiyasiga mos keladi.

Ta'limiy platformalar (Moodle, Google Classroom, Edmodo, Microsoft Teams) va ijtimoiy tarmoqlar (Telegram, Instagram, Facebook, YouTube) o'rtasidagi farq va integratsiya quyidagicha namoyon bo'ladi: ta'limiy platformalar rasmiy, tuzilgan va baholash hamda hisobot tizimiga ega (LMS), ijtimoiy tarmoqlar esa norasmiy, interfaol va motivatsion bo'lib, biroq tartibsizlik va xavfsizlik bilan bog'liq muammolarga ega. Metodologik integratsiya gibril model (rasmiy platformalarda asosiy materiallar, ijtimoiy tarmoqlarda muhokama va qo'shimcha kontent) hamda konnektivizmga asoslangan model (ijtimoiy tarmoqlarni o'quv tarmog'i sifatida ko'rish) orqali amalga oshiriladi. O'zbekistonda Telegram va Instagram keng tarqalganligi sababli, ularni rasmiy platformalar bilan integratsiyalash (masalan, Telegram-botlar orqali vazifalar yuborish) maqsadga muvofiqdir.

Xavfsizlik masalasi metodologik yondashuvning muhim tarkibiy qismi bo'lib, raqamli savodxonlik standartlari bilan chambarchas bog'liq. Asosiy xavflarga dezinformatsiya, kiberbulling, shaxsiy ma'lumotlarning oshkor bo'lishi va kontentning noqonuniy tarqalishi kiradi. Ushbu xavflarni kamaytirish uchun netiket qoidalarini ishlab chiqish va joriy etish, yopiq guruhlar va verifikatsiya mexanizmlaridan foydalanish, o'quvchilarga raqamli gigiyenani (parollar, ikki bosqichli autentifikatsiya, soxta xabarlarini aniqlash) o'rgatish, shuningdek, GDPR va O'zbekiston qonunchiligida belgilangan shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish talablariga rioya etish zarur. O'qituvchining moderator sifatida faol ishtiroki mazkur jarayonda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, metodologik asoslar ijtimoiy tarmoqlarni faqat yordamchi vosita sifatida emas, balki yangi ta'lim ekotizimi sifatida qarashni talab etadi. O'zbekiston sharoitida Telegram va Instagramni ustuvor platformalar sifatida tanlab, konnektivizm va kompetensiyaviy yondashuvlarga tayangan holda, xavflarni minimallashtirib qo'llash samarali natijalar beradi. Bu o'quvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish hamda ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Tajriba-sinov ishlari 2025-yil davomida O'zbekistonning turli oliy ta'lim muassasalarida (masalan, Toshkent davlat pedagogika universiteti, Milliy universitet, Samarqand davlat universiteti va boshqalar) o'tkazildi. Tadqiqotda jami 200 nafar talaba ishtirok etdi. Ularning aksariyati bakalavr bosqichida tahsil olgan bo'lib, yoshlari 18-23 oralig'ida bo'lgan. Tajriba Telegram va YouTube platformalarining o'quv jarayonidagi roliga qaratildi hamda ushbu platformalar eng ko'p foydalanilgan ijtimoiy tarmoqlar sifatida qayd etildi. So'rovnoma va eksperimental o'qitish orqali olingan ma'lumotlar kompleks tahlil qilindi.

Ishtirokchilarning jinsi quyidagicha taqsimlandi: erkaklar – 45 % (90 nafar), ayollar – 55 % (110 nafar). Ta'lim bosqichlari bo'yicha: bakalavr – 80 % (160 nafar), magistratura – 15 % (30 nafar), doktorantura – 5 % (10 nafar). Yo'nalishlar kesimida gumanitar fanlar (pedagogika, filologiya) – 40 %, texnik va aniq fanlar – 30 %, ijtimoiy fanlar – 20 %, boshqa yo'nalishlar – 10 % ni tashkil etdi. Ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish vaqti bo'yicha talabalarining 50 % i kuniga o'rtacha 3-5 soat, 30 % i 5 soatdan ko'p, 15 % i 1-3 soat, 5 % i esa 1 soatgacha vaqt ajratishini ma'lum qildi. Asosiy platformalar sifatida Telegram – 85 % (170 nafar), YouTube – 75 % (150 nafar), Instagram – 60 %, WhatsApp – 50 %, Facebook – 20 % ko'rsatkichlar bilan qayd etildi. Ishtirokchilarning aksariyati ijtimoiy tarmoqlardan o'quv materiallarini izlash va almashish maqsadida foydalanishini ta'kidladi.

Tajriba 2025-yilning yangilangan o'quv yili davomida (sentyabr-dekabr va yanvar-may oylarida) ikki bosqichda o'tkazildi. Diagnostik bosqich (sentyabr-oktyabr) doirasida Google Forms va Telegram orqali 24 savoldan iborat so'rovnoma o'tkazildi, talabalarning boshlang'ich bilim darajasi fan bo'yicha testlar asosida aniqlandi (o'rtacha ball 65-70 %). Shuningdek, eksperimental guruh (100 nafar) va nazorat guruhi (100 nafar) shakllantirildi.

Eksperimental guruhda ijtimoiy tarmoqlar (Telegram guruhlari, YouTube pleylistlari) faol qo'llanilgan bo'lsa, nazorat guruhida an'anaviy o'qitish usullari ustuvor bo'ldi. Eksperimental bosqich (noyabr-may) davomida eksperimental guruhda o'qituvchilar Telegram kanallarida video-darslar, infografik materiallar va guruhli muhokamalarni tashkil etdi, talabalar esa o'z kontentlarini (postlar, videolar) yaratib, o'zaro almashdi. Nazorat guruhida esa sinfxona mashg'ulotlari va Moodle platformasi asosiy o'rin tutdi. Oraliq va yakuniy baholash testlar, loyihalar hamda portfoliolar (ijtimoiy tarmoqlardagi faollik) orqali amalga oshirildi.

So'rovnoma va eksperimental natijalar quyidagi xulosalarni berdi. Samaradorlik bahosi bo'yicha ijtimoiy tarmoqlardan muntazam foydalangan talabalarning 78 % i o'quv jarayonini "juda samarali" yoki "samarali" deb baholadi (16-savol), nazorat guruhida esa bu ko'rsatkich 52 % ni tashkil etdi. Bilim darajasi nuqtayi nazaridan eksperimental guruhda yakuniy testning o'rtacha bali 82-85 % ga yetib, boshlang'ich darajaga nisbatan +15-20 % o'sish qayd etildi, nazorat guruhida esa +5-8 % o'sish kuzatildi. Video-darslar va guruhli muhokamalar orqali materialni o'zlashtirish jarayoni tezlashgani aniqlandi.

Motivatsiya va faollik bo'yicha 70 % talaba ijtimoiy tarmoqlar orqali fikr almashish motivatsiyani oshirganini ko'rsatdi (18-savol – ijobiy ta'sir 82 %), biroq chalg'ituvchi kontent va vaqtni boshqara olmaslik asosiy muammolar sifatida qayd etildi (17-savol – 65 %). Kontent afzalliklari bo'yicha video-darslar – 68 %, infografikalar – 55 %, matnli materiallar – 40 % ni tashkil etdi (10 va 23-savollar). Muammolar sifatida ishonchsiz ma'lumotlar – 50 % va internet tezligi – 40 % ko'rsatkichlari qayd etildi. Olingan natijalar Almutairi va hammualliflar (2022) tadqiqotlari bilan hamohang bo'lib, ijtimoiy tarmoqlar, ayniqsa hamkorlik va interfaollik orqali, talabalarning faolligi va o'zlashtirish darajasini oshirishini tasdiqlaydi.

Natijalarni tahlil qilishda bir qator statistik usullar qo'llanildi. Xususan, Chi-square (χ^2) testi ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish va bilim darajasi o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash uchun qo'llanilib, $\chi^2 = 18.45$ va $p < 0.001$ qiymatlari ishonchli bog'liqlik mavjudligini ko'rsatdi. Studentning t-testi eksperimental va nazorat guruhlari o'rtasidagi o'rtacha ball farqini tahlil qilishda qo'llanilib, $t = 4.67$ va $p < 0.01$ natijalari eksperimental guruhdagi o'sish statistik jihatdan ishonchli ekanini tasdiqladi. Pearson korrelyatsiya tahlili ijtimoiy tarmoqlarda o'tkazilgan vaqt va motivatsiya o'rtasida $r = 0.62$ darajasida musbat o'rtacha bog'liqlik mavjudligini ko'rsatdi. Natijalar 95 % ishonch oralig'ida baholandi (p -qiymatlar < 0.05), statistik hisob-kitoblarni SPSS 27 va Excel dasturlari yordamida amalga oshirildi.

Olingan natijalar asosida quyidagi amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi:

- o'quv jarayoniga integratsiya qilish doirasida o'qituvchilarga Telegram guruhlari va YouTube kanallarini rasmiy o'quv vositasi sifatida qo'llash, gibril (blended learning) modelini joriy etish;
- raqamli savodxonlikni oshirish maqsadida talabalar uchun ishonchli manbalarni aniqlash, vaqtni boshqarish va dezinformatsiyadan himoyalash bo'yicha maxsus treninglar tashkil etish;
- oliy ta'lim muassasalari uchun ijtimoiy tarmoqlarda o'qitish bo'yicha metodik qo'llanmalar ishlab chiqish;
- xavflarni boshqarish maqsadida yopiq guruhlardan foydalanish, netiket qoidalarini joriy etish hamda o'qituvchining moderator sifatida faol ishtirokini ta'minlash;
- kelajak tadqiqotlar uchun uzoq muddatli ta'sirni hamda TikTok va Instagram Reels kabi platformalarning imkoniyatlarini o'rganish.

Ushbu tajriba ijtimoiy tarmoqlarning o'quv jarayonida samarali qo'llanishini isbotlab, O'zbekiston ta'lim tizimining raqamli transformatsiyasiga sezilarli hissa qo'shdi.

XULOSA

Ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim almashish o'quv jarayonining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Ular nafaqat o'quv materiallarini yetkazish, balki talabalar o'rtasida fikr almashish, interaktiv muhit yaratish va motivatsiyani oshirish vositasi sifatida xizmat qilmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy tarmoqlardan oqilona foydalanish orqali ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkin. Kelgusida ushbu yo'nalishda yanada chuqurroq ilmiy tadqiqotlar olib borish hamda amaliy-metodik tavsiyalar ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir.

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim almashish ta'limni yanada demokratik, interaktiv va global tusga keltiradi. O'zbekistonda ushbu imkoniyatlarni to'g'ri va tizimli qo'llash o'quvchilarning raqamli savodxonligi hamda raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi, biroq bunda o'qituvchilarning kasbiy malakasi va mavjud xavflarni samarali boshqarish alohida ahamiyat kasb etadi.

Ijtimoiy tarmoqlarning ta'limdagi rolini yanada kengaytirish uchun bir qator muhim jihatlarga e'tibor qaratish lozim.

Avvalo, o'qituvchilarning ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish bo'yicha malakasini oshirish, ularga zamonaviy pedagogik metodikalarni o'rgatish va platformalarni samarali boshqarish ko'nikmalarini shakllantirish zarur. Bu borada o'qituvchilar uchun maxsus treninglar, seminarlar va onlayn kurslarni tashkil etish muhim ahamiyatga ega.

Ikkinchidan, ta'lim kontentining sifatini oshirish va uning auditoriyaga mosligini ta'minlash talab etiladi. Ijtimoiy tarmoqlarda tarqatilayotgan ma'lumotlarning haqqoniyligi va ishonchliligini tekshirish mexanizmlarini ishlab chiqish, feyk yangiliklar hamda noto'g'ri axborot tarqalishining oldini olish lozim. Shu bilan birga, ta'lim resurslarini yaratish va tarqatishda mualliflik huquqlariga rioya qilish, kontentdan noqonuniy foydalanish holatlariga qarshi tizimli choralar ko'rish zarur.

Uchinchidan, ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishda bolalar va o'smirlarning xavfsizligini ta'minlash masalasiga alohida e'tibor qaratilishi kerak. Kiberbulling, onlayn firibgarlik va boshqa xavfli holatlarning oldini olish bo'yicha profilaktik chora-tadbirlarni kuchaytirish, o'quvchilar hamda ularning ota-onalari uchun xavfsizlik qoidalari yuzasidan tushuntirish va ma'lumotlar berish muhimdir.

To'rtinchidan, ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim olish jarayonini baholash va monitoring qilishning samarali tizimini yaratish zarur. Bunda o'quvchilarning faolligi, bilimlarni o'zlashtirish darajasi va ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish samaradorligini aniqlash imkonini beruvchi zamonaviy baholash usullaridan foydalanish maqsadga muvofiq. Olingan natijalar asosida ta'lim jarayonini doimiy takomillashtirib borish va yangi innovatsion yechimlarni joriy etish mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Chen, M.; Xiao, S. (2022). The impact of social networks on students' affective variables. *Frontiers in Psychology*, 13, 1010766.
2. Hosseini, M. et al. (2021). Individual motivation and social media influence on knowledge sharing and academic performance. *Computers & Education*, 172, 104262.
3. Al-Rahmi, W.M. et al. (2018). A model of factors affecting student performance in higher education using social media. *Computers & Education*, 121, 59-72.
4. Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall.
5. Na'im, M.; Khan, M.J. (2019). Do social media apps support knowledge sharing practices? *VINE Journal of Information and Knowledge Management Systems*, 49, 494-509.
6. Almutairi, M. et al. (2022). The value of social media use for enhancing student nurse engagement: A systematic review. *Nurse Education in Practice*, 64, 103455.
7. Ergashevich, E.A. (2023). Analysis of the state of use of modern teaching methods and technologies in educational institutions. *Journal of Marketing, Business and Management*, 2(6), 7-12.
8. Ergashevich, E.A. (2017). Clarification of the purpose and design of the training sessions. *World Scientific News*, 80, 101-115.
9. Ergashevna, E.S. (2023). Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'quv-bilish kompetensiyasining mazmuni. *Qo'qon universiteti xabarnomasi*, 504-507.
10. Эрнazarов, А. (2023). Развитие мышления студентов и использование современных педагогических технологий при организации образовательной деятельности в вузах. *Общество и инновации*, 4(9/S), 155-159.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.